

Den gamla lagen om funktionshinderservice – övergångsperiod till och med 31.12.2027

Hjälpmedel

Handbok om funktionshinderservice
Institutet för hälsa och välfärd THL

Du läser nu en sida enligt den gamla handikappservicelagen (380/1987).

Denna lag har upphävts genom L 14.4.2023/675, som gäller fr.o.m. 1.1.2025.

I avsnittet om tidigare funktionshinderservice beskrivs tjänster enligt lagen om funktionshinderservice och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda samt tillämpningen av lagen i praktiken. Dessutom beskrivs klientprocessen enligt den gamla lagen om funktionshinderservice.

Texten är innehåll enligt den gamla lagen om funktionshinderservice (380/1987). Det innehåll som THL producerat har publicerats i sin ursprungliga form i THL:s elektroniska Handbok om funktionshinderservice.

Innehållet enligt den gamla lagen om funktionshinderservice (380/1987) används till tillämpliga delar till utgången av övergångsperioden för den nya lagen om funktionshinderservice den 31 december 2027.

[Lag om service och stöd på grund av handikapp \(Finlex\)](#)

Hjälpmedel

Ett hjälpmedel är ett redskap som främjar eller upprätthåller användarens funktionsförmåga när den har blivit nedsatt på grund av en funktionsnedsättning eller en sjukdom. Ett ändamålsenligt hjälpmedel utgör en naturlig del av livet för den som använder det. Hjälpmedlet gör det möjligt för användaren att klara av olika uppgifter och underlättar också för honom eller henne att vara delaktig i olika livssituationer.

Ett flertal olika aktörer deltar i ordnandet av hjälpmedelstjänster och deras ansvar inriktas på olika delområden. Information om ansvaret för att ordna hjälpmedelstjänster, anvisningar om processen och principerna för den finns i Rehabiliteringshuset i Hälsobyn.

[Hjälpmedelstjänster i Rehabiliteringshuset \(terveyskyla.fi\)](http://terveyskyla.fi)

Socialväsendet (funktionshindersservicen) kan bevilja ekonomiskt stöd för skäligen kostnader för ändringsarbeten i bostaden samt anskaffning av redskap och anordningar i bostaden.

Ändringsarbeten i bostaden samt anskaffning av redskap och anordningar till bostaden

Enligt 9 § i handikappservicelagen ska välfärdsområdet ersätta en person med svår funktionsnedsättning för skäligen kostnader för ändringsarbeten i bostaden samt för anskaffning av redskap och anordningar i bostaden, om dessa åtgärder med hänsyn till funktionsnedsättningen eller sjukdomen är nödvändiga för att personen ska klara de funktioner som hör till normal livsföring.

[Handikappservicelagen 9 § \(Finlex\)](#)

Redskap, maskiner och anordningar för de dagliga sysslorna

Socialväsendet kan ersätta eller tillhandahålla redskap, maskiner och anordningar som en person med funktionsnedsättning behöver för att klara de dagliga sysslorna och som inte är hjälpmedel för medicinsk rehabilitering. Exempel på sådana är

- bil
- hushållsmaskiner
- fritidsutrustning.

Ersättning för de kostnader som uppstår av anskaffningen av dessa beviljas en person med funktionsnedsättning som behöver dem på grund av sin funktionsnedsättning eller sjukdom för att röra sig, kommunicera eller för att klara sig självständigt hemma eller i fritidsaktiviteter.

Ersättningen uppgår till hälften av kostnaderna för anskaffningen av dessa anordningar. Det är fråga om en anslagsbunden service som personen med funktionsnedsättning inte har subjektiv rätt till. Välfärdsområdets ersättning är bunden till ”nödvändiga” och ”faktiska” kostnader, dvs. endast skäligen kostnader som anses nödvändiga och som orsakas av en funktionsnedsättning eller sjukdom.

Välfärdsområdet kan fastställa hur stor del som anses skäligen av priset för ett redskap som personen med funktionsnedsättning har skaffat, om redskapet är dyrare och/eller mer tekniskt avancerat än nödvändigt med tanke på behovet som funktionsnedsättningen eller sjukdomen orsakar.

När ersättning beviljas ska man överväga hur hjälpmedlet stöder förmågan att klara sig på egen hand hemma. Vid bedömningen tar man hänsyn till de begränsningar som funktionsnedsättningen orsakar och möjligheten att använda andra redskap som hör till hemmet.

Man kan ansöka om ersättning inom ett halvår från det att kostnaderna uppstod, men det är bäst att först diskutera anskaffningen med socialväsendet. Välfärdsområdet kan även utan ersättning ställa redskap, maskiner och anordningar till förfogande för en person med funktionsnedsättning.

Välfärdsområdet ansvarar för att redskapet eller anordningen kan tas i bruk och för kostnaderna som i brukandet orsakar. Personen med funktionsnedsättning står för de direkta driftkostnaderna, till exempel elräkningen.

Information om hjälpmedel

Webbplatsen om hjälpmedelstjänster

Hjälpmedelstjänster-webbplatsen innehåller information om hjälpmedel och riktar sig i första hand till professionella i social- och hälsovårdsbranschen. Det finns även information för forskare, studeranden samt för personer som använder hjälpmedel och deras anhöriga.

[Hjälpmedelstjänster i Rehabiliteringshuset \(terveyskyla.fi\)](http://terveyskyla.fi)

[Lagstiftning och ansvar för ordnande av hjälpmedelstjänster \(terveyskyla.fi\)](http://terveyskyla.fi)

Portalen EASTIN

EASTIN är en portal som har bildats av sju europeiska länders databaser för hjälpmedel. EASTIN kan också användas på finska och svenska och på 21 andra europeiska språk, men information som berör hjälpmedlen finns bara på språket i det land som har publicerat informationen. Man kan söka på hjälpmedlets klass, på nyckelord, på handelsnamn eller på tillverkarens namn.

Kommunikation, lättläst språk och dyslexi

På nätsidan Papunet, som upprätthålls av Kehitysvammaliitto, finns information och material om kommunikation samt om talhandikapp och om olika kommunikationssätt: lättläst språk och metoder som stödjer och ersätter tal (bilder, tecken och blisspråk).

På FDUV:s webbsidor under LL-Center finns information om lättläst språk.

[LL-center](#)

Hjälpmedel för synskadade

På Synskadades Centralförbunds webbsidor finns information om hjälpmedel för synskadade och om synskada. Förbundets hjälpmedelsbutik för synskadade, Aviris, har också egna webbsidor (på finska). Information om ledarhundar ger både Synskadades Centralförbund och Ledarhundsskolan.

[Aviris \(på finska\)](#)

[Synskadades förbund](#)

[Ledarhundsskolan](#)

På Finlands Svenska Synskadades webbsidor finns också information om synskador och hjälpmedel.

[Finlands Svenska Synskadade](#)

Hjälpmedel för hörselskadade

På svenska hörsselförbundets webbsidor och på Finska Hörsselförbundets webbsidor (på finska) får man information om hörapparater och om hjälpmedel för hörselskadade. På webbsidorna finns bl.a. en materialbank där man kan ladda ner guider och broschyrer om hörapparater, om hjälpmedel för hörselskadade, om hörselskador och om tolktjänster (på finska).

Barn som har en hörselnedsättning har rätt till tolkservice. Vuxna som plötsligt blir i behov av att använda teckenspråk på grund av hörselnedsättning har rätt att använda tolk. Tolk tjänsternas förmedling sköts centralt av Folkpensionsanstalten.

[Tolktjänst \(FPA\)](#)

[Tolkservice \(Finlandssvenska teckenspråkiga\)](#)

Information om hörselskador finns också på Svenska hörsselförbundets och Finlandssvenska teckenspråkigas webbsidor.

[Svenska hörsselförbundet](#)

[Hörselhjälpmedel \(Svenska hörsselförbundet\)](#)

[De 9 vanligaste hörhjälpmedlen \(Svenska hörsselförbundet\)](#)

[Finlandssvenska teckenspråkiga](#)

[Finska hörselförbundet \(på finska\)](#)

[Kuulokkeet ja apuvälineet \(på finska, Finska hörselförbundet\)](#)

Hjälpmedel för idrott, gymnastik och aktivitet

Finlands Paralympiska Kommitté rf (tidigare VAU-Finlands Handikappidrott och -motion rf.) är ett idrotts- och motionsförbund, vars uppgift är att planera, genomföra och utveckla möjligheter och omständigheter att motionera och tävla för personer med nedsatt rörelseförmåga, synskada, personer med intellektuell funktionsnedsättning, för transplantationspatienter och för personer i dialys.

[Finlands Paralympiska Kommitté](#)

Paralympiska kommitténs hjälpmedelsverksamhet (tidigare SOLIA) handleder och ger råd, har utprövnings- och uthyrningsverksamhet och handleder vid anskaffningen av ett eget hjälpmedel. Paralympiska kommittén hyr ut hjälpmedel för motion och idrott åt alla oberoende av funktionsnedsättning, diagnos eller organisation. Hjälpmedlen lämpar sig i huvudsak för dem som rör sig självständigt.

[Paralympiska kommitténs kalender för uthyrning av hjälpmedel \(på finska\)](#)

[Finlands Paralympiska Kommitté](#)

Kehitysvammaliitto (på finska) upprätthåller en verksamhet kallad MALIKE, på resa, i rörelse, mitt i livet. MALIKE erbjuder personer med svår funktionsnedsättning möjlighet att pröva redskap för olika aktiviteter genom att hyra ut dem och ordna utbildning i hur man använder redskapen. Redskapen är avsedda för fritidsmotion och är planerade för personer med svår funktionsnedsättning. Exempel på sådana redskap är snökärlar för utförsåkning, terräng-kärror, olika sorters cyklar samt övriga redskap för vintersport.

[MALIKE \(på finska, Tukiliitto\)](#)

Minne och kognitiv aktivitet

Med kognitiv aktivitet avses bearbetning av information som man får genom sinnen, talet och människans förmåga att styra sin egen verksamhet, såsom att i matlagningen gå vidare från ett arbetsmoment till ett annat och att då man rör sig ute kunna lokalisera sig och minnas. Det här utgör en ny, växande grupp av hjälpmedel.

I experiment har man upptäckt att personer med utvecklingsstörning, personer som fått en hjärnskada, personer som lider av en minnessjukdom eller rehabiliteringsklienter inom mentalvården, för vilka de kognitiva aktiviteterna vållar svårigheter, har nytta av hjälpmedel.

Hjälpmedel och utrustning för fritidsaktiviteter

På sin fritid ska alla ha möjlighet att göra sådant som man själv tycker om att göra. Fritid är den tid då man inte är på daghemmet, i skolan eller på arbetsplatsen. Sakkunniga inom olika branscher kan främja möjligheterna för alla individer och familjer att göra sådant som dessa är intresserade av.

Om en funktionsnedsättning eller skada på ett betydande sätt försvårar en persons rörlighet, kan han eller hon för att kunna röra sig och delta vara i behov av en annan persons hjälp och av eventuella hjälpmedel. Det är viktigt att hela familjen har möjligheter till gemensam tid i vardagen. Ett barn eller en ung person med svår funktionsnedsättning har stor behållning av ett samspel, som sker tillsammans med de mest närstående personerna i vardagen. Att göra saker och ting tillsammans kan även utöka hela familjens resurser. På samma sätt ska också vuxna personer med svår funktionsnedsättning ha möjligheter att delta i fritidsaktiviteter. Man bör även tänka på att personer som bor i boendeenheter ska ha rätt att tillbringa sin fritid utanför hemmet. Det är viktigt att man berättar om denna möjlighet och stödjer de önskemål de boende i boendeenheten har.

Möjligheter till fritidsaktiviteter

Då man har funnit ett trevligt sätt att tillbringa sin fritid på, måste man fundera över hur detta ska lyckas.

- Finns det behov av en assistent?
- Kräver deltagandet tolkning eller färdtjänst?
- Finns det behov av hjälpmedel eller utrustning som möjliggör deltagande?
- Vad för slag av annat stöd behöver personen i fråga för att kunna delta?
- Får personen själv fatta beslut och uttrycka sin vilja?

Användningen av hjälpmedel och utrustning kan ha rehabiliterande verkningar och verkningar som främjar den psykiska hälsan och den sociala funktionsförmågan. Med hjälp av rätt utrustning möjliggör man likvärdigt deltagande och rätt till rekreation och erfarenheter för alla. Lösningen på deltagande kan vara enkel och lätt att finna själv – bara det finns lite vilja och kreativitet.

Anskaffning av hjälpmedel och utrustning för fritidsaktiviteter

Många personers möjligheter till fritidsintressen är beroende av tillräckligt stöd och lämpliga hjälpmedel och lämplig utrustning. Men att skaffa dessa kan ofta vålla huvudbry.

Först och främst gäller det att ta reda på om den sökande är berättigad till hjälpmedel med stöd av förordningen om medicinsk rehabilitering. Denna rätt konstateras på medicinska grunder och målet är att eliminera hinder i vardagen som personens funktionsnedsättning ger upphov till. Förordningen gäller även hjälpmedel för rehabilitering. Om en person med funktionsnedsättning har fritidsintressen främjas även hans eller hennes rehabilitering.

I de fall kriterierna för att få hjälpmedel via den medicinska rehabiliteringen inte uppfylls, har den sökande möjligheter att få hjälpmedel och utrustning med stöd av handikappservicelagen. Den sökande har också möjlighet att få nödvändiga ändringsarbeten utförda på det hjälpmedel han eller hon är i behov av.

Om myndigheten inte känner till hjälpmedel för de sökandes fritidsaktiviteter är det bäst att dessa lämnar in tilläggsuppgifter. Valfärdsområdet kan då överväga hur pass nödvändigt hjälpmedlet i fråga är för de sökande och ersätta exempelvis hälften av priset på hjälpmedlet.

Om användningen av hjälpmedlet är sporadiskt, kan den mest behändiga lösningen vara att hyra hjälpmedlet i fråga. På webbplatsen valineet.fi finns information om var man kan hyra hjälpmedel och utrustning för fritidsaktiviteter. Valfärdsområdet eller den person som hyr ett hjälpmedel står för hyran eller fraktkostnaderna för hjälpmedlet. Med stöd av handikappservicelagen kan den person som hyr ett hjälpmedel ansöka om stöd för utgifterna.

Det finns också andra sätt att lösa den sökandes hjälpmedelsproblem. Om man inte finner medel att skaffa hjälpmedel inom ramen för lagstiftningen, kan den sökande uppmanas att pröva andra sätt. Ett hjälpmedel kan skaffas för en grupp, varvid det betjänar många användare.

Gruppboenden, föreningar, verksamhetscenter eller skolor kan samla in finansieringsmedel med hjälp av olika medelanskaffningsevenemang eller ansöka om finansiering av företag. Även en enskild person kan ansöka om finansiering från olika håll. Idémakaren kan även själv uppfinna och bygga sig ett lämpligt hjälpmedel.

Det är viktigt att man för den sökande berättar om olika möjligheter att skaffa ett hjälpmedel för fritidsaktiviteter. Då man gör upp en serviceplan för en person med funktionsnedsättning, kan behovet av hjälpmedel förutses i god tid. Serviceplanen är också ett stöd för budgeteringen. Med hjälp av samarbete mellan olika sektorer och myndigheter är det möjligt att reda ut vilken lösning som är den mest ändamålsenliga med tanke på klientens bästa.

Text om Hjälpmedel och utrustning för fritidsaktiviteter:

Henna Ikävalko, planerare, Kehitysvammaisten Tukiliitto/Malike

Källor

[Hjälpmedelstjänster i Rehabiliteringshuset \(terveyskyla.fi\)](#)